

Zaj c

Szarak

Jaka jest wielko zaj ca ?

Zaj c ma długo do około 75 cm, wysoko 30 cm, omyk długo ci 8-10 cm, skoki przednie 20 cm, tylne 36 cm, masa 3-5 kg. Maksymalny wiek zaj ca 8-10 lat.

Jak odró ni gacha od samicy ?

Rozró nienie na polu lub w lesie gacha (samca) od samicy nie jest mo liwe, gdy brak jest cech szczególnych charakteryzuj cych płę zaj cy. Pogl d, e samica dłu ej wytrzyma w kotlinie, nie pokrywa si z wynikami bada . Rozró nienie płci jest mo liwe jedynie po ubiciu, na podstawie zewn trznych narz dów płciowych. J dra zaj ca s małe, ukryte w fałdach skóry i ledwie wyczuwalne.

Czym ywi si zaj c ?

Zaj c jest ro lino erny, ywi si traw , koniczyn , burakami, marchwi , ziemniakami, kapust , rzepakiem, seradel i oziminami zbó . Pietruszka, kapusta i buraki stanowi najwi kszy jego przysmak. W zimie, kiedy pola pokryte s grub warstw niegu lub cienkim, ale zlodowaciałym niegiem, zaj ce zachodz w nocy do ogrodów i tam obgryzaj gł by kapusty i kor z drzew owocowych, p czki drzew i krzewów. Zaj ce przebywaj ce w lesie ywi si ro linno ci le n , mi dzy innymi ziołami, p czkami drzew li ciastych, mi kk , soczyst kor , owocami drzew i krzewów, np. oł dziami, arnowcem itp. Zaj ce eruj nad wieczorem i wczesnym rankiem, a czasami równie w nocy; w dzie wypoczywaj w kotlinach.

Kiedy jest rozmno a zaj cy ?

Parkoty zaj cy zaczynaj si w zale no ci od pogody - od połowy stycznia lub pocz tku lutego i trwaj do sierpnia, najintensywniej w maju, czerwcu. W okresie parkotu za jedn samic biega cz sto kilka samców. Parkoty zaj cy odbywaj si zarówno w nocy, jak i w ci gu całego dnia. W czasie parkotów gachy prowadz cz sto za arte boje, które polegaj na biciu si przednimi skokami i drapaniu pazurami, czego widowym znakiem jest czasami rozerwane ucho, a cz sto wyrwana turzyca. Na ogół w łowiskach jest tylko nieznacznie wi cej samców ni samic. Zapłodniona samica koci si po około 42 dniach, daj c 2-4 młodych. Młode rodz si dobrze wyro ni te, owłosione i z otwartymi oczami. ywi si przez okres 2-3 tygodni mlekiem matki. Matka nie troszczy si zbyt o swoje male stwa. Bardzo wcze nie pozostawia je same, przychodzi tylko je karmi , a po 2-3 tygodniach całkowicie przestaje opiekowa si nimi. Młode do czasu wyro ni cia yj razem, a potem rozł czaj si , nie odchodz jednak zbyt od miejsca urodzenia. Wykot zaj cy odbywa si na powierzchni ziemi, w osłoni tej kotlinie (pod krzakiem, w rowie itd.). Pierwszy wykot ma miejsce w marcu i dlatego młode te nazywa si marczakami. Ten miot bardzo cz sto na skutek warunków atmosferycznych (mrozy i deszcze), które wyst puj w marcu i s szkodliwe dla młodych zaj czków, zostaje mocno przerzedzony. Samica powtórnie zapłodniona daje w maju drugi rzut, w lipcu-sierpniu - trzeci, czasem jeszcze we wrze niu - czwarty. Pełny rozwój fizyczny osi ga zaj c po 6 miesi cach. Rocznie jedna samica mo e da przy sprzyjaj cych okoliczno ciach 8-10 młodych w 2-4 miotach, ale znaczna cz z nich ginie na skutek nieodpowiednich warunków pogodowych, zratru karm lub działania szkodników. Zaj c jest pochodzenia azjatyckiego, pustynnego i dlatego jest bardzo wra liwy na wilgo i deszcz, w szczególno ci w pierwszych tygodniach ycia. Wtedy to ginie najwi cej sztuk, nieraz całe mioty.

W jakich miejscach przebywaj zaj ce w zale no ci od pogody i pory roku ?

Zaj c w czasie dnia (w nocy bowiem eruje), pragn c ukry si przed nieprzyjaciółmi, zalega w kotlinach, których ma kilka na swoim terenie (obszar o promieniu do 1 km), wybieraj c jedn z nich w zale no ci od pogody i kierunku wiatru. Kotlin stanowi specjalnie wykopane na ten cel wgł bienie w ziemi albo przypadkowo napotkany dołek, bruzda itd., w której zaj c le c jest najcz ciej do połowy osłoni ty. W okresie letnim zaj c przygotowuje sobie kotlin bez trudno ci, ale w zimie, kiedy ziemia jest zmarzni ta i wykopa jej nie mo e, musi korzysta z naturalnych osłon i wyszukiwa odpowiednie miejsca w orkach, podorywkach, łubinie, oziminach, w wysokich trawach, młodnikach wierkowych i sosnowych, szkółkach, torfowiskach lub kopczyskach. W kotlinie zaj c zwraca głow w tym kierunku, sk d wieje wiatr, pragn c słuchem lub wzrokiem uchwyci pierwsze oznaki niebezpiecze stwa.

Warunki atmosferyczne decydują co wpływają na miejsce dziennego wypoczynku zająca. W czasie deszczu zające chronią się z pola do lasu, pod krzaki lub w wysokich uprawach dających osłonięcie. Na jesieni, kiedy liście opadają z drzew, zające wychodzą z lasu i krzaków na pola, gdy stały szeleści je niepokoi. Są jednak zające, które stale przebywają w lesie i nawet pozostają w nim przez zimę. W czasie odwilży, kiedy śnieg spada z drzew, zające uciekają z lasu i krzaków na czyste pola lub pozostają w starodrzewiu i na polanach. W okresie zamieci śnieżnych i ostrych, zimowych wiatrów szukają schronienia w głębokich kotlinach, pozwalając się nawet całkowicie zasypać śniegiem lub przechodzą w głąb stwiny do głębokości lasu. W tym okresie przygotowują sobie kotliny na zboczach wzniesień, za krzakami, stogami, w kopczykach lub rowach, pragnąc znaleźć w nich osłonięcie i zacisze. W pogodne i słoneczne dni zające siedzą w płytkich kotlinach lub całkiem na wierzchu. W lesie zające występują raczej na północnym zachodzie, do głębokości zachodzą tylko w silne mrozy.

Jaki jest tryb życia zająca ?

Zające pojedynczo z wyjątkiem okresu parkotów. Czasem można spotkać się z twierdzeniem, że istnieją dwie odmiany zająca: polne i leśne, które mają jakoby różnić się wielkością i kolorem turzycy oraz trybem życia. Faktem jest, że są pewne różnice w kolorze turzycy i trybie życia między zającami przebywającymi stale w polu a przebywającymi stale w lesie, jednak nie są to różnice wynikające z odrębnej odmiany, lecz z wpływu środowiska. Z uwagi na wrodzone cechy zająca, polegające na przywiązaniu się do miejsca urodzenia, zdarza się, że zające, które urodziły się w lesie, najchętniej tam pozostają przez cały rok i to zarówno w nocy, jak i w dzień. Jeśli nie znajdują tam karmienia, to wówczas od wiosny do jesieni nad wieczorem wychodzą w pole. Ubarwienie zająca żyjącego stale w lesie jest jaśniejsze, bardziej popielate, co może być spowodowane faktem, że zające ten przebywa mniej pod wpływem bezpośredniego światła słonecznego oraz w środowisku bardziej popielatym niż w otwartym. Zające, mając długie skoki tylne nie przednie, lubi pomykać pod górę. W związku z długością nóg tylnych zające ma odciski łap tylnych przed przednimi. Zające ma nadzwyczaj dobry słuch i w zimie przy zmarzniętej ziemi potrafi już z bardzo daleka usłyszeć szpanie myśliwego lub naganki. Wzrok ma raczej słaby, ale wszelki ruch dostrzeże nawet z dużej odległości, natomiast stojące nieruchomo przedmioty rozpoznaje tylko z bliskiej odległości, np. nieruchomo stojące myśliwego na tle drzew nie zauważy, ale najdrobniejszy ruch stojącego nie ujdzie jego uwagi. Twierdzenie, że zające przy otwartych oczach, nie pokrywa się z prawdą. Zające ma kolor oczu koloru ziemi i to daje mu pewność, że nie zostanie zauważony. Dlatego można nieraz podejrzeć zająca w kotlinie na bliską odległość i obserwować, ale nie oznacza to, że zające przy tym czasie. Jeśli bowiem przyglądną się, to oczy zamkną. Potwierdzeniem tego jest fakt, że zające, które mają płytkie kotliny na śniegu, podnoszą się bardzo szybko, gdy wiedzą, że kolor ich turzycy odbija się od tła i dlatego są ostro niebieskie. Zające wydaje głos w zasadzie tylko wtedy, kiedy znajduje się w bezpośrednim niebezpieczeństwie, np. goniony przez psa albo kiedy jest ranny (głos wydawany wówczas przez niego nazywa się kniazieniem) oraz w czasie parkotów (muskanie). Zające, mimo że przebywa na suchych terenach, wody się nie boi. Jeśli zachodzi potrzeba, potrafi przepłynąć rzekę w pław lub przejechać po kruchym i łamliwym lodzie. Potrafi także przeskoczyć przeszkodę, np. rów.

Słowniczek

Gach - samiec zająca
Kipie - podczas polowania o ucieczce zająca
Kniazienie - głos zaatakowanego zająca, czysto ujęty w wabikach na lisy
Kot - inaczej zające
Kotlinka - dołek jaki zające wybrał na swoje legowisko
Marczak - zające pochodzący z pierwszego miotu
Nazimek - zające wydany na wiat jesieni
Omyk - ogon zająca
Parkoty - gody zająca
Pomykanie - sposób biegu zająca
Skoki - nogi zająca
Skrom - tłuszcz zająca
Słuchy - uszy zająca
Słupek - pozycja stania na tylnych łapach i rozglądania się
Strugi - inaczej siekacze
Strzyc - obgryza roliny lub nastawia uszy
Trzeszcze - oczy zająca
Turzyca - sierść zająca
Wykot - wydanie na wiat potomstwa
Zrolowa - przekotłowanie i zostanie w ogniu po celnym strzale